

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Radomska-Stęplewska

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2024 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa A. J. (1)

przeciwko G. W.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwaną

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu

z dnia 19 stycznia 2023 r., sygn. akt VII C 36/21

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- w punkcie 1. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 50.015,72 zł (pięćdziesiąt tysięcy piętnaście złotych 72/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21 czerwca 2019 r. do dnia zapłaty;

- w punkcie 4. koszty procesu rozdziela stosunkowo między stronami, obciążając nimi powoda w 18%, a pozwaną w 82% i z tego tytułu:

a) zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 6.985,58 zł tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty,

b) nakazuje ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu kwotę 809,64 zł tytułem przypadającej na niego części nieuiszczonych kosztów sądowych,

c) nie obciąża pozwanej nieuiszczonymi kosztami sądowymi w przypadającej na nią części;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. przyznaje ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu na rzecz adw. G. M. kwotę 2.214 zł brutto tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu odwoławczym;

IV. koszty postępowania odwoławczego rozdziela stosunkowo między stronami, obciążając nimi powoda w 10%, a pozwaną w 90% i z tego tytułu:

a) zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.430 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia rozstrzygającego o kosztach postępowania apelacyjnego do dnia zapłaty.

b) nakazuje ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu kwotę 488,90 zł tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych.

Małgorzata Radomska - Stęplewska

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 19 stycznia 2023 roku Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w Poznaniu w sprawie z powództwa A. J. (1) przeciwko G. W. o zapłatę:

1. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 53.515,72 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21 czerwca 2019r. do dnia zapłaty;
2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;
3. przyznał i nakazał wypłacić ze środków Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Poznań - Stare Miasto w Poznaniu na rzecz adw. G. M. wynagrodzenie w kwocie 4.428,00 zł (w tym 23 % VAT) za udzieloną pozwanej z urzędu pomoc prawną,
4. koszty procesu stosunkowo rozdzielił obciążając nimi powoda w 14 % a pozwaną w 86 % i z tego tytułu:
 - a) zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 7.326,34 zł tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;
 - b) nakazał ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Poznań - Stare Miasto w Poznaniu kwotę 629,72 zł tytułem przypadającej na niego części nieuiszczonych kosztów sądowych;
 - c) nie obciążył pozwanej nieuiszczonymi kosztami sądowymi w przypadającej na nią części.

Z powyższym rozstrzygnięciem w całości nie zgodziła się pozwana, wnosząc apelację, zarzucając Sądowi Rejonowemu naruszenie:

- 1) przepisu postępowania, uchybienie któremu miało istotny wpływ na wynik niniejszego postępowania, a mianowicie naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na zaniżeniu mocy dowodowej zeznań pozwanej, pominięciu pełnomocnictwa udzielonego pozwanej przez A. J. (2) dnia 3 grudnia 2018 roku, ustaleniu szeregu istotnych okoliczności faktycznych jedynie na podstawie zeznań powoda A. J. (1), co nastąpiło z naruszeniem zasady wszechstronnej oceny zebranego materiału dowodowego, zasad doświadczenia życiowego i zasad logiki;
- 2) przepisu postępowania, uchybienie któremu miało istotny wpływ na wynik niniejszego postępowania, a mianowicie naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c., poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na dokonaniu dowolnej oceny zeznań powoda A. J. (1) z naruszeniem zasady wszechstronnej oceny materiału dowodowego, zasad doświadczenia życiowego i zasad logiki poprzez uznanie ich za wiarygodne, w sytuacji gdy zeznania powoda A. J. (1) były wewnętrznie niespójne, sprzeczne ze zgromadzonym materiałem dowodowym i ww. zasadami, a także przy ich ocenie Sąd I instancji nie wziął pod uwagę szeregu okoliczności wpływających na ich wiarygodność oraz moc dowodową;
- 3) przepisu prawa materialnego, a mianowicie naruszenie przepisu art. 405 k.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na uznaniu, że pozwana bez podstawy prawnej uzyskała korzyść majątkową kosztem A. J. (2) i jest zobowiązana do jej zwrotu, w sytuacji gdy pozwana była współposiadaczem rachunku bankowego A. J. (2), dysponowała pełnomocnictwem notarialnym udzielonym przez A. J. (2), przez wiele lat wspólnie żyli z pieniędzy zgromadzonych na wspólnym rachunku bankowym, wielokrotnie wypłacała pieniądze z tegoż rachunku, woła Pana A. było, by pozwana po sprawowaniu nad nim wieloletniej opieki i oraz po przeżyciu wspólnie wielu lat dysponowała

środkami pieniężnymi potrzebnymi do dalszego, spokojnego życia, brak było sprzeciwu Pana A. J. (2) co do wypłat, a wszelkie te okoliczności jednoznacznie przemawiały za faktem, iż pozwana mogła uznać, że A. J. (2) działał wobec niej z intencją darowizny tychże środków;

4) przepisu prawa materialnego, a mianowicie naruszenie przepisu art. 51a Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, poprzez jego błędną wykładnię i bezpodstawne przyjęcie, że pomimo posiadania wspólnego rachunku bankowego oraz upoważnienia do samodzielnego dysponowania zgromadzonymi tam środkami pieniężnymi pozwana nie mogła nimi samodzielnie dysponować;

5) przepisu prawa materialnego, a mianowicie naruszenie przepisu art. 409 k.c., poprzez jego błędną wykładnię i bezpodstawne przyjęcie, że pozwana mogła liczyć się z obowiązkiem zwrotu świadczenia, w sytuacji gdy pozwana była współposiadaczem rachunku bankowego A. J. (2), dysponowała pełnomocnictwem notarialnym udzielonym przez A. J. (2), przez wiele lat wspólnie żyli z pieniędzy zgromadzonych na wspólnym rachunku bankowym, wielokrotnie wypłacała pieniądze z tegoż rachunku, wolą A. J. (2) było, by pozwana po sprawowaniu nad nim wieloletniej opieki i oraz po przeżyciu wspólnie wielu lat dysponowała środkami pieniężnymi potrzebnymi do dalszego, spokojnego życia, brak było sprzeciwu A. J. (2) co do wypłat, a wszelkie te okoliczności jednoznacznie przemawiały za faktem, iż pozwana mogła uznać, że A. J. (2) działał wobec niej z intencją darowizny tychże środków;

6) przepisu prawa materialnego, a mianowicie naruszenie przepisu art. 5 k.c., poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na uwzględnieniu powództwa o zapłatę, w sytuacji gdy powód A. J. (1) dochodząc przedmiotowego roszczenia czyni ze swojego prawa użytek sprzeczny z zasadami współżycia społecznego.

W apelacji pozwana domagała się przeprowadzenia dowodu z: pokwitowania zapłaty za wykonanie nagrobka w kwocie 3.400,00 zł, za nadzór nad nagrobkiem w kwocie 100,00 zł, potwierdzenia wykonania wpłaty na rzecz (...) Bank w kwocie 3.635,20 zł tytułem całkowitej spłaty kredytu A. J. (2), 9 potwierdzeń spłaty rat ww. kredytu na łączną kwotę 882,33 zł na fakt poniesienia przez pozwaną dalszych kosztów związanych ze zmarłym A. J. (2).

Mając powyższe na uwadze apelująca wniosła o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz
- 2) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie zwrotu kosztów postępowania przed Sądem I instancji, w tym także kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, od powoda na rzecz pozwanej,
- 3) zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym także kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,

ewentualnie o:

- 4) w przypadku oddalenia apelacji - zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika pozwanej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem II instancji, które to koszty nie zostały uiszczone nawet w części.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie w całości i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych także za postępowanie apelacyjne. Powód domagał się również oddalenia zgłoszonych przez pozwaną w apelacji wniosków dowodowych jako spóźnionych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie jedynie w niewielkiej części.

Sąd Okręgowy w pełni podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne poczynione przez Sąd Rejonowy, czyniąc je integralną częścią niniejszego uzasadnienia.

Odnosząc się do zarzutów apelacji, w pierwszej kolejności Sąd Okręgowy podkreśla, że podziela utrwalony w judykaturze pogląd, że wykazanie, iż sąd pierwszej instancji naruszył art. 233 § 1 k.p.c., co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, nie może być ograniczone do odmiennej interpretacji przez apelującego dowodów zebranych w sprawie, przy jednoczesnym zaniechaniu wykazania, iż ocena przyjęta za podstawę rozstrzygnięcia przekracza granicę swobodnej oceny dowodów, którą wyznaczają czynniki logiczny i ustawowy, zasady doświadczenia życiowego, aktualny stan wiedzy, stan świadomości prawnej i dominujących poglądów na sądowe stosowanie prawa. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 29 lipca 2015 r., III AUa 216/15).

Swobodna ocena dowodów, rozumiana jak wyżej, jest prawem sądu orzekającego - stąd kontrola prawidłowości tej oceny dokonywana przez sąd odwoławczy musi być ostrożna; pamiętać bowiem należy o tym, iż sąd odwoławczy w tym zakresie dokonuje prawidłowości oceny dowodów, których sam nie przeprowadził (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 9 czerwca 2015 r., VI ACa 1160/14). Zdarza się często w praktyce sądowej, że dowody przedstawione przez strony na poparcie ich twierdzeń są ze sobą sprzeczne i że na podstawie zebranego materiału można zbudować dwa lub więcej stanów faktycznych wzajemnie się wykluczających, które znajdują potwierdzenie w części dowodów. Jednak w ramach swobodnej oceny dowodów to sąd orzekający jest uprawniony do wyboru jednej z nich na warunkach określonych w przepisie art. 233 § 1 k.p.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 28 maja 2015 r., I ACa 65/15).

Podkreślić też trzeba, że sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału zachodzi jedynie wtedy, gdy powstaje dysharmonia pomiędzy materiałem zgromadzonym w sprawie a konkluzją, do jakiej dochodzi sąd na jego podstawie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 23 czerwca 2015 r., I ACa 221/15). Istota sądenia (rozsądzania sporów) często sprowadza się do wyboru jednej z dwóch konkurencyjnych wersji stanu faktycznego przedstawianych sądowi przez strony będące w sporze – jeżeli tego wyboru sąd dokonuje po przeprowadzeniu oceny zebranego materiału z zachowaniem zasad określonych w art. 233 § 1 k.p.c., to jest to ocena spełniająca ustawowe kryteria, która nie może być podważona w kontroli instancyjnej.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należało uznać, że Sąd I instancji w sposób całkowicie prawidłowy ocenił wiarygodność zeznań powoda i pozwanej. Przede wszystkim należy podkreślić, że pozwana dopiero w apelacji podniosła, że doszło do darowizny na jej rzecz środków finansowych ze strony A. J. (2). W postępowaniu przed Sądem Rejonowym pozwana wskazywała natomiast, że była świadoma tego, że środki znajdujące się na wspólnym koncie bankowym stanowią wyłączną własność A. J. (2). Przed śmiercią A. J. (2) nakazał jej dokonać spornych wypłat, aby miała na wszystko w związku z jego pogrzebem. Jak zeznała : „Nie było mowy o tym, aby te pieniądze miały być dla mnie, czy syna. Była tylko mowa o tym, aby mi na wszystko starczyło. Uznawałam te pieniądze na to, aby go ewentualnie pochować, a nie na moje wydatki” (zeznania pozwanej k. 124 – 125 akt). Pozwana nie podnosiła zatem wówczas, aby doszło do jakiegokolwiek darowizny na jej rzecz, czyniąc to dopiero w apelacji. Jej stanowisko zatem należało uznać za niekonsekwentne. Nadto podkreślić trzeba, że wbrew twierdzeniu apelującej, dokonanej oceny materiału dowodowego nie zmienia dokument pełnomocnictwa z 3 grudnia 2018 roku (k. 50-51akt) udzielonego pozwanej przez A. J. (2). Podkreślić należy, że z jego treści wynika, że została ona upoważniona do reprezentowania A. J. (2) przed bankami, przy czym z żadnego zapisu tego dokumentu nie wynika, aby pozwana mogła bez umocowania (tj. bez wiedzy i zgody) A. J. (2) dysponować środkami znajdującymi się na rachunku bankowym. Wbrew natomiast twierdzeniom apelującej, twierdzenia i zeznania powoda były od samego początku postępowania konsekwentne, zostały potwierdzone pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, w tym częściowo pokrywały się także z zeznaniami pozwanej. Brak było zatem podstaw do ich kwestionowania w istotnej z punktu widzenia niniejszej sprawy części.

Podzielając ustalony przez Sąd I instancji stan faktyczny w sprawie, Sąd Okręgowy uznał, że nie doszło również do naruszenia przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 405 i 409 k.c. oraz art. 5 k.c. Sąd Okręgowy w pełni popiera argumentację Sądu I instancji w tym zakresie. Z zebranego materiału dowodowego wynika, że pozwana nie wykazała, że zużyła wszystkie uzyskane korzyści majątkowe, które otrzymała kosztem majątku powoda w taki sposób, że nie jest już wzbogacona. Sąd Rejonowy uwzględnił wykazane przez pozwaną wydatki związane z leczeniem A. J. (2), jego pogrzebem i spłatą zobowiązań, które zostały pokryte z ostatnich dwóch wypłat z rachunku bankowego A. J., w łącznej kwocie 8.516,24 zł i w tym zakresie oddalił powództwo (rozliczenie na 15-tej stronie uzasadnienia zaskarżonego wyroku). Z uwagi na to, że Sąd I instancji pominął wykazany koszt nagrobka A. J. (2) w wysokości 3.400 zł (k. 48 i 204 akt) oraz koszt nadzoru nad ustawieniem nagrobka 100 zł (k.203 akt), łącznie 3.500 zł, Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że zasadne okazało się dalsze ograniczenie należnej powodowi sumy o ww. kwotę 3.500 zł.

Dodać należy, że dołączone do apelacji pozostałe dokumenty w postaci wpłat na rzecz (...) Banku tytułem spłaty zobowiązań A. J. (2) (k. 206-209) zostały już częściowo uwzględnione przez Sąd I instancji w zakresie kwot 3.635,20 zł i 98,40 zł (strona 15 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), natomiast wpłaty rat po 98,40 zł pochodzące z roku 2018 nie podlegały rozliczeniu, ponieważ jako dokonane wcześniej nie mogły być pokryte z kwot wypłaconych przez pozwaną z rachunku bankowego w I i IV 2019 r. Nadto zostały one przedłożone do akt sprawy dopiero na etapie postępowania odwoławczego, a więc uznać należało je za spóźnione w rozumieniu art. 381 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1. w ten sposób, że zasądzoną w nim kwotę obniżył do 50.015,72 zł.

Powyższe doprowadziło do odmiennego niż ustalony został przez Sąd Rejonowy wyniku postępowania, co przełożyło się na konieczność zmiany rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu. Powód w pozwie domagał się zasądzenia na jego rzecz 62.031,96 zł, przy czym ustalono ostatecznie, że należna mu kwota wynosi 50.015,72 zł, tj. 82 %. W związku z tym Sąd Okręgowy zmienił także rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w punkcie 4. zaskarżonego wyroku, obciążając nimi powoda w 18%, a pozwaną w 82% i dokonując z tego tytułu stosownych wyliczeń.

W pozostałym zakresie apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna na podstawie art. 385 k.p.c., o czym orzeczono w punkcie II wyroku.

W punkcie III wyroku Sąd Okręgowy przyznał ze Skarbu Państwa na rzecz adw. G. M. kwotę 2.214 zł brutto (1.800 zł + 23% VAT) tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu odwoławczym na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. w punkcie IV wyroku, stosunkowo je rozdzielając i obciążając nimi powoda w 10%, a pozwaną w 90 %.

W toku postępowania apelacyjnego powód poniósł koszty zastępstwa procesowego ustalone w oparciu o przepis § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie w wysokości 2.700 zł. Pozwana winna zwrócić powodowi 90% tej kwoty, tj. 2.430 zł.

Jednocześnie nakazano ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu tytułem 10% nieuiszczonych kosztów sądowych kwotę 488,90 zł, na którą składają się: kwota 267,50 zł stanowiąca 10 % nieuiszczonej opłaty od apelacji oraz kwota 221,40 zł stanowiąca 10% wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu pozwanej.

Małgorzata Radomska-Stęplewska